

Országos Szakiskolai Közismereti Tanulmányi Verseny

2010/2011

IRODALOM – MAGYAR NYELV ÉS HELYESÍRÁS

I. (iskolai) forduló

2010. december 13.

Intézmény neve (bélyegző)

<i>Versenyző</i>		<i>Pontszám</i>	
<i>Neve</i>	<i>Megye</i>	<i>Elérhető</i>	<i>Elért</i>
		100	

----- <i>Felkészítő tanár</i>	----- <i>Javító tanár</i>
----------------------------------	------------------------------

Kedves Versenyző!

*A feladatok megoldására 60 perc áll rendelkezésére.
A feladat megoldásához segédeszköz nem használható.
A feladatokat tetszés szerinti sorrendben oldhatja meg.
Kérjük, ügyeljen az idő beosztására!*

Sikeres feladatmegoldást kívánunk!

1. feladat

(12 pont)

Gárdonyi Géza novellájában szerepelnek az alábbi – ma már ritkábban használt – szavak. Keresse meg a felsorolásban a jelentésüket, és írja a megfelelő szó mellé! Vigyázat, van egy kakukktojás!

*hosszú gyapjúköpeny, kegyelem, karácsonyt megelőző négy hét, lelkész
egyházi szertartáson segédkező fiú, tintatartó, füzet, egyházi ének, költő, kolostor,
templomi helyiség, tornác (ház bejárata előtt), dohánytartó*

pitvar:

irka:

kalamáris:

ministráns:

sekrestye:

plébános:

zsoltár:

advent:

malaszt:

klastrom:

poéta:

suba:

2. feladat

(2 pont)

Mit jelent a novella címe, roráté?

.....

3. feladat

(4 pont)

Hogyan festett száz évvel ezelőtt egy tanterem? Idézza fel a novella egyik helyszínéről szolgáló iskolai termet, válaszoljon 4-5 összefüggő mondattal!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. feladat

(4 pont)

Mit csinálnak a történetben a gyülekező gyerekek?

.....

.....

5. feladat (2 pont)

A *masina* szó mai jelentése: gép, gépezet. A novellában azonban egy ma már elavulóban lévő jelentése szerepel. Az idézet segítségével találja ki, mi lehet ez!

„– Hoztál? – kérdi egyszerre három hang is a sötétben.

– Hoztam – feleli az érkezett hangja –, kinél van masina?

Masina minden gyereknél van télen – nyáron. Az egyujjnyi kis gyertyamaradék meggyújtódik, és a kályha vállára tevődik.”

masina:

6. feladat (2 pont)

Egy különleges költői kép is olvasható Gárdonyi Géza történetében: „a templom tele van már subával”. Az emberek otthagyták volna a templomban az egyik téli ruhadarabjukat? Értelmezze saját szavaival a mondatot!

.....
.....

7. feladat (15 pont)

Olvassa el Petőfi Sándor versét!

TÉLI VILÁG

Megölte valaki magát,
Az hozta ezt a rút időt.
Fuj a szél, táncol a tányér
A borbélyműhelyek előtt.
Hol a boldogság mostanában?
Barátságos meleg szobában.

A napszámos, napszámosné
Tuskót fűrészsel és hasít;
Daróc pólyában gyermekök
A szélvésszel versenyt visít.
Hol a boldogság mostanában?
Barátságos meleg szobában.

Jár nagy léptekkel föl s alá
A katona az őrhelyen,
És számlálgatja lépteit;
Kínjában mást mit is tegyen?
Hol a boldogság mostanában?
Barátságos meleg szobában.

A hosszulábu drótostót
Kopott gubáját cepeli;
Az orra érett paprika,
S hidegtől folynak könnyei.
Hol a boldogság mostanában?
Barátságos meleg szobában.

Barangol a vándorszínész
Egy falutól a másikig;
Meleg ruhája nincs ugyan,
De mindazáltal éhezik.
Hol a boldogság mostanában?
Barátságos meleg szobában.
Hát a cigány?... vacog foga
A rongyos sátorok alatt;
Kopogtat a szél és bemegy,
Bár a cigány nem szól: szabad!
Hol a boldogság mostanában?
Barátságos meleg szobában.

Megölte valaki magát,
Az hozta ezt a rút időt.
Fuj a szél, táncol a tányér
A borbélyműhelyek előtt.
Hol a boldogság mostanában?
Barátságos meleg szobában.

(Pest, 1845. február.)

A versben minden versszak egy-egy életkép. Jellemezze a kiemelt versszakokat az alapján, hogy kik szerepelnek benne és mi a történetük!

2. versszak
szereplő(k):

történet:

3. versszak
szereplő(k):

történet:

4. versszak
szereplő(k):

történet:

5. versszak
szereplő(k):

történet:

6. versszak
szereplő(k):

történet:

8. feladat (1 pont)

Minden versszak refrénre végződik: „*Hol a boldogság mostanában? / Barátságos meleg szobában*”. Mi a szerepe a az ismétlődő refrénnek?

.....
.....

9. feladat (10 pont)

Írjon 6–7 mondatos fogalmazást a boldogságról!

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Olvassa el figyelmesen a szöveget, majd oldja meg az utána következő feladatokat!

A hagyományos paraszti társadalom kalákában végzett munkáiról

A kalákában végzett munka, ahol vegyesen előfordulnak különböző korosztályok, korcsoportok, nyilvánvalóan azt is elősegítette, hogy a hagyományos gondolkodásmódba betagolódjanak. Azt figyeltem meg, hogy az egyén a születésétől fogva mindig alá volt rendelve egy kisebb vagy nagyobb közösség akaratának. Sokszor gondolok arra, hogy ha manapság balladákat írnának azokról a szörnyűségekről, amik körülöttünk történnek, akkor reggeltől estig balladákat lehetne fogalmazni. És nem véletlen az, hogy évszázadokig éltek olyan történetek, melyek egy-egy esetre vonatkoztak, mert ezek az esetek olyan ritkák voltak. A közösségnek olyan erős volt ez a szabályozó szerepe, hogy nem engedte meg azt. ...

A fonóra visszatérve: aki nem volt ott időben, azért elmentek, kikolompolták, megszegyénítették, mert nem volt pontos. A következő alkalommal már nem merte azt a kockázatot vállalni, hogy ne legyen ott időben. Másik példa: azokat a lányokat, akik lusták voltak, szintén megszegyénítették. A fonóban a szöszbe rejtették a kulcsot, s ha túl sokára esett le, bizony azt jelentette, hogy a lánynak nem jár fűrgén az ujja.

Egy-egy ilyen megszegyénítő megnyilvánulás nyilván elegendő volt ahhoz, hogy a szabályokat tudja, és a rendet elfogadja. ...

Akármelyik munkáról beszélünk, megszabott ideje volt. A fonó pl. ősszel kezdődött, és farsang idején fejeződött be. Az len áztatását is közösen végezték. Azt sem feledhetjük, hogy nagyon racionálisan osztották be a feladatokat, munkákat. Mindennek meghatározott ideje volt, ami persze az önellátásból fakadt. Voltak tiltó napok, amikor a gazda vagy a gazdasszony nem végezhetett bizonyos munkákat, mert ez is be volt szabályozva. Ünnepeken nem szabadott szőni-fonni, tilos volt dolgozni. Elgondolkodtató, hogy háztartási gépek nélkül is be tudták osztani az idejüket. ...

Manapság éppen ünnepeken dolgozunk a legtöbbet, mert akkor van szabadidőnk. Nagyon ésszerű volt ez a régi szabály. Ma sokszor túl fáradtak vagyunk már, mire ünnepelnénk.

Király-Nagy Éva beszélgetései Tátrai Zsuzsa néprajzkutatóval a Civil Rádióban (részletek)

A következő feladatokban egy kérdéshez több helyes válasz is tartozhat.

10. feladat

(4 pont)

Karikázza be a helyes válasz(ok) betűjelét, a többi szöveget húzza át!

A) Milyen pozitívumai voltak a paraszti társadalomban a kalákában végzett munkának?

- a) kialakult a munkamegosztás b) elősegítette a hagyományok ápolását
c) megszabott ideje volt d) ünnepeken együtt dolgozhattak
e) elfogadtatták az emberekkel a közösség szabályait

B) Mit csináltak a fonóban?

- a) kukoricát hántottak b) vásznat szóttak
c) tollat fosztottak d) terítőt hímeztek
e) fonalat sodortak

11. feladat

(2 pont)

Milyen szókapcsolattal fejeztük ki az előző feladatban felsorolt paraszti munkákat?

- a) predikatív b) tárgyas c) jelzős d) határozós

12. feladat

(2 pont)

Mely jelzőket tehetnénk az évszázadokig emlékezetes történetek elé a szöveg alapján az alábbiak közül?

- a) vidám b) szörnyű c) ritka d) szomorú e) felemelő

13. feladat

(2 pont)

Melyik szó nem melléknév az előbbi jelzők közül? Írja le a szót a vonalra, és határozza meg a szófaját!

..... szófaja:

A következő feladatok is a hagyományokhoz kötődnek.

14. feladat

(6 pont)

Mely névnapokhoz kapcsolódnak az alábbi történetek? Egészítse ki a mondatokat a neveikkel!

..... napján kezdték el faragni a háromlábú széket, úgy, hogy minden nap csak egyetlen műveletet szabadott rajta elvégezni, de december 24-én estére készen kellett lennie.

Ezen a napon azért nem nyúltak a rokkához, mert bedobná az ablakon az orsót, a fonál kóccá válna, és a marhák lábára tekeredne, azok pedig megsántulnának.

..... napján a lányok böjtöltek, csak három szem búzát ettek, három csepp vizet ittak, s akkor megálmodták, hogy ki lesz a férjük.

15. feladat

(8 pont)

Az alábbi sorokban néhány helyesírási hiba maradt. Húzza alá a hibákat, s írja le helyesen a hibásnak tartott szavakat az alattuk lévő vonalra!

A Dunán-túlön a legények jártak láncos bottal és köcsög dudával felszerelve olyan

.....
házakhoz, ahol eladó lány volt, és elénekelték varázs éneküket. Ennek

.....
egyik állandó motívuma a termékenységvarázslás: a gazdának és háza népének

.....
jóegészséget, vagyont kívántak.
.....

16. feladat

(7 pont)

Ünnepi válogatás. Hogyan írjuk helyesen? Húzza alá minden sorban a jó megoldást!

a) Kellemes Karácsonyi Ünnepeket!	Kellemes karácsonyi ünnepeket!
b) Január 1-jén újévet kezdünk.	Január 1-én új évet kezdünk. Január 1-jén új évet kezdünk.
c) Január elseje Újév napja.	Január 1-je újév napja. Január elseje új év napja.
d) regölés	regölés
e) Boldog Újévet Kívánok!	Boldog új évet kívánok! Boldog újévet kívánok!
f) betlehemes játék	Betlehemes játék bethlehemes játék
g) karácsonyfa gyertya	karácsonyfa-gyertya karácsonyfyagyertya

17. feladat

(6 pont)

**A becézés régi szokás. Írja a felsorolt becenevek mellé a hozzájuk tartozó helyes utó-
neve(ke)t!**

a) Eta:

b) Oti:

c) Borcsa:

d) Franci:

e) Vica:

f) Pityu:

18. feladat

(5 pont)

Soroljon fel öt szimbólumot, amelyek a téli ünnepkörhöz kapcsolódnak!

.....
.....

19. feladat

(3 pont)

Címezze meg szabályosan az alábbi borítékot!

Adatok

Feladó: Víg Alma, Ágfalva, Gyertya utca 2., irányítószám: 9999

Címzett: Téli Miklós, Fenyőváros, Csillag utca 8–10., irányítószám: 1111

20. feladat

(3 pont)

Írjon egy szellemes újévi köszöntőt! Legalább 20 szóból álljon, és a sorvégek rímeljenek!

Egy példa:

Ma van az év utolsó napja, a hírt mindenki SMS-ben kapja.

Kopogtat az új év, már csak néhány óra, ne gondolj most másra, csak a szépre, jóra!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....